

PROGRAMA núm. 5

“grans mestres del simfonisme”

**D. SHOSTAKOVICH
L. van BEETHOVEN**

JOSB *Passió per la música*

JOVE ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA

I^a PART

D. SHOSTAKOVICH

D. SHOSTAKOVICH – Obertura Festiva, Op. 96 en la major (1954)

(n. 25 setembre de 1906, Sant Petersburg - Rússia / m. 9 agost de 1975, Moscou - Rússia)

Instrumentació: flautí, 2 flautes, 3 oboès, 3 clarinets, 2 fagots, contrafagot, 4 trompes, 3 trompetes, 3 trombons, tuba, percussió i cordes.
(fora d'escena 4 trompes, 3 trompetes, 3 trombons)

Durada: aprox. 6 minuts.

Estrena: L'any 1954 en un concert en commemoració del 37è aniversari de la Revolució d'Octubre de 1917, al Teatre Bolshoi de Moscou.

L'any 1954 el director musical del Teatre Bolshoi, el mestre Vassili Nebolsin, va encarregar a Shostakovich d'escriure una obertura per a completar el programa del Concert de celebració de commemoració del 37è aniversari de la Revolució d'Octubre que havia de dirigir ell mateix aquell any, perquè li faltava una peça introductòria per a poder completar el programa i segons sembla, degut a una misteriosa i embolicada qüestió política o burocràtica, hi havia hagut una obra censurada, i el programa quedava incomplet. Shostakovich va acceptar el repte i va treballar de valent i a tota velocitat en aquest encàrrec. El testimoni revelador del seu amic Lev Lebedinsky ens deixa astorats, perplexos i incrèduls quan explica com a la tardor de l'any 1954 Shostakovich va haver de completar l'obra en tres dies!! *“la velocitat amb la qual escrivia el mestre era veritablement sorprenent i vertiginosa. D'altra banda, mentre anava escrivint els passatges melòdics més lleugers i ràpids no parava de xerrar i explicar acudits, tot composant alhora com el llegendari Mozart. Reia i reia, i no parava d'escriure música”*. Shostakovich tenia un caràcter més aviat nerviós, potser un pèl excèntric i imprevisible. L'explicació cal trobar-la en l'etapa històrica tan complexa que li va tocar viure, en l'antiga Rússia del règim stalinista. Shostakovich va arribar a patir moltes crítiques per part dels musicòlegs occidentals de l'època per capitular als capricis de Stalin i els seus sequaços, com per exemple passà en la seva cinquena simfonia, on va haver d'aconterar les demandes estilístiques del règim per obtenir les gràcies del Partit Comunista de l'època, especialment després de la reacció negativa de la premsa oficial a la seva quarta simfonia. Shostakovich es refereix a nombroses històries

sobre col·legues seus que van desaparèixer enmig de la nit, i que mai més es va saber d'ells. No deixa de ser paradoxal que tot i aquest estat d'angoixa i incertesa constant envers el seu futur i la seva inseguretat personal, l'Obertura Festiva sigui tant vibrant, i plena de llum, d'energia i de sentit de l'humor. La peça comença amb una fanfàrria de trompetes a les que se li afegeix tota la secció del metall, seguidament d'una melodia ràpida de semicorxeres en el clarinet i els instruments de vent fusta. La peça arriba al punt culminant amb un motiu de quatre notes. Tot d'una, la tensió musical es trenca quan apareix la melodia més lírica a les trompes i violoncels. El desenvolupament d'aquest material respon al seu estil típic, usant tots dos temes en contrapunt, abans que torni la fanfàrria que ens condueix a la coda. No hi ha dubte de la influència de l'Obertura de *Ruslan i Ludmilla* de Glinka del 1842, no tan sols en el tempo animat i veloç i virtuosístic sinó en l'estil de la melodia amb escales de notes ascendents i descendents en graus conjunts. Tota la peça utilitza dispositius clàssics convencionals tant pel que fa a l'estructura formal com a l'harmonia. Precisament per això l'obra s'ha convertit en una peça estàndard del repertori orquestral. També existeix una versió per a banda que s'interpreta molt sovint a tot el món i que fou transcrita per Donald Hunsberger. L'obertura també va tocar durant els Jocs Olímpics de 1980 de Moscou i ja més recentment en el concert de gala de l'entrega dels Premis Nobel de l'any 2009. Com a curiositat cal remarcar que Shostakovich va dirigir en una sola ocasió en tota la seva vida una orquestra professional, i va ser en un concert organitzat pel seu amic Mstislav Rostropovich l'any 1962, i aleshores va escollir precisament aquesta Obertura Festiva per obrir aquell concert.

II^a PART

L. van BEETHOVEN

L. v. BEETHOVEN – Simfonia núm. 7, Op. 92, en la major (1811-12)

(n. 17 desembre de 1770, Bonn / m. 26 març de 1827, Viena)

Instrumentació: 2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots, 2 trompes, 2 trompetes, timbals, cordes.

Durada: aprox. 42 minuts.

Estrena: 8 de desembre del 1813 al *Theater an der Wien* de Viena, dirigida pel mateix compositor.

Dedicada: al comte Moritz von Fries

I. Poco sostenuto – Vivace

II. Allegretto

III. Presto

IV. Allegro con brio

Els primers esbossos d'aquesta simfonia daten de finals de 1811, i va començar a treballar-hi durant una estada a la ciutat balneari de Teplice (Bohèmia). L'obra fou enllestida el 13 d'abril de 1812, i va ser estrenada el 8 de desembre de 1813, a Viena, sota la direcció del mateix compositor, en un concert a benefici dels soldats ferits en la Batalla de Hanau. La rebuda per part del públic va ser molt bona i es va haver de repetir el segon moviment, el cèlebre allegretto. Sembla que entre els violinistes integrants de l'orquestra d'aquell concert també hi era Louis Spohr. L'obra va ser dedicada al comte Moritz Johann Christian Graf von Fries, col·leccionista d'art i amant de la música, a més de co-propietari del Banc vienès Fries & Co. A partir del 1800 Beethoven va ser un convidat freqüent a la casa del comte i és per això que li va dedicar diverses obres, entre elles les dues sonates per a piano i violí op. 23 i op. 24, el quartet de corda op. 29 i finalment la seva Setena simfonia després que entre 1809 i 1810 l'entitat bancària Fries & Co. li assistís i donés suport per poder pagar uns gastos que havia rebut de George Thompson desde Londres. El gran poeta alemany Goethe va escriure sobre la seva trobada amb Beethoven l'any 1812: *“em va sorprendre el seu talent; malauradament, es tracta d'una personalitat completament salvatge, que no està del tot equivocada a l'interpretar de manera detestable el món, però certament tampoc li fa cap benefici ni més agradable ni per a ell ni per als altres al seu voltant la seva actitud”*. S'explica que els dos homes varen caminar junts pels carrers de Teplice, on Beethoven s'havia desplaçat per passar l'estiu, i que intercanviaren paraules cordials. Sembla que a l'acostar-se a algú de la noblesa Goethe es va inclinar i apartar i va fer una profunda reverència tot traient-se el barret, en canvi; Beethoven, en canvi, es mostrà indiferent i va seguir caminant. Aquest era un gest

característic de Beethoven: desafiant, individual, fortament humanístic, intolerant a la hipocresia, i molts oients troben aquesta essència en la seva música. Sense cap mena de dubte, Beethoven tenia una personalitat complicada i fou un home complexe, un veritable excèntric i això certament es reflexa en el seu estil compositiu a través de la inventiva creativa i dels riscos harmònics de les seves obres. Després d'una introducció lenta, (com en la primera, segona i quarta simfonies) el primer moviment de la Setena Simfonia es desenvolupa dins la forma sonata i està dominat per agitats ritmes de dansa. El segon moviment, en la menor, sona “lent”, tot i que el tempo indicat és l'Allegretto, és a dir, *“lleugerament ràpid”*. En realitat resulta lent en comparació amb els altres tres moviments, molt més ràpids. Aquest ha estat el moviment més popular de la simfonia des de la seva estrena. Cal destacar l'*ostinato* (figura rítmica repetida) d'una negra, dues corxeres i dues negres. El tercer moviment és un scherzo i trio. Aquí, el trio (basat en un himne austríac de peregrinació) s'interpreta dues vegades en lloc d'una sola. Aquesta expansió de la forma comuna A-B-A de l'estructura de la forma ternària a A-B-A-B-A era bastant habitual en altres obres de Beethoven del mateix període, com en la seva Simfonia núm. 4 i el Quartet de corda op. 59 núm. 2. L'obra és coneguda per l'ús de motius rítmics. També és de tonalitat subtil, fent ús de les tensions entre els centres de la, do i fa. El segon moviment és en la menor amb episodis en la major, i l'scherzo és en fa major. El compositor Antony Hopkins va dir d'aquesta simfonia: *“La Setena Simfonia, potser més que les altres, ens transmet un sentiment d'espontaneïtat; les notes semblen fugir de la partitura només néixer, en una onada d'inspirada invenció.”* El mateix Beethoven s'hi va referir amb emoció com *“una de les meves millors obres”*.